

**Museiverkets förslag till undervisnings- och kulturministeriet på
objekt som ska upptas i den nationella förteckningen över det levande kulturarvet**

Unescos konvention om skydd av det immateriella kulturarvet godkändes år 2003 vid Unescos generalförsamling. Finland ratificerade Unescos konvention om skydd av det immateriella kulturarvet år 2003. Museiverket svarar för genomförandet av konventionen i Finland.

Syftet med konventionen är att främja tryggheten av det immateriella kulturarvet, garantera att olika lokalsamhällens, grupper och individers immateriella kulturarv respekteras samt öka medvetenheten om betydelsen av det immateriella kulturarvet. Konventionen framhäver förmedling av traditioner och kulturell mångfald samt människors delaktighet i kulturarvet.

Till Unescos konvention hör även förteckningar över det immateriella kulturarvet på såväl nationell som internationell nivå. Förteckningen är ett verktyg med vars hjälp man kan identifiera, beskriva och förmedla information om det levande kulturarvet.

I Finland inleddes förteckningsarbete i början av 2016 genom att öppna Wikiförteckning över levande kulturarv, där olika aktörer kan spara information om för dem betydelsefullt levande kulturarv. Hittills har plattformen mottagit fler än 120 wikiartiklar på fem olika språk skapade av 170 olika aktörer. Wikiförteckningen är en informationsresurs om det levande kulturarvet i Finland som uppdateras kontinuerligt och den modereras av Museiverket.

Nästa steg i genomförandet av Unescos konvention i Finland är nationella förteckningen över det levande kulturarvet. Sammanställningen av den inleddes genom att be sammanslutningar ansöka om att få fenomen upptagna som en del av den nationella förteckningen. Den första ansökningsomgången var öppen 4.–31.5.2017. Inom den utsatta tiden mottogs 95 ansökningar. Av dessa fanns 49 inte med sedan tidigare i Wikiförteckningen över det levande kulturarvet. Av ansökningarna klarade 70 stycken Museiverkets tekniska granskning. Den öppna kommenteringsomgången för sammanslutningar och experter som verkar inom branschen för det levande kulturarvet var öppen 16.5–13.6.2017. Inom den utsatta tiden mottogs 123 elektroniska kommentarer från 30 personer till wikiplattformen.

Expertgruppen för det immateriella kulturarvet behandlade ansökningarna vid sina sammanträden den 11 september och 2 oktober 2017. Ansökningarna har bedömts baserat på Unescos kriterier för förteckningen över mänsklighetens immateriella kulturarv samt preciserade nationella kriterier. Museiverkets förslag grundas huvudsakligen på expertgruppens rekommendationer.

Den nationella förteckningen kompletteras regelbundet och nästa gång som man kan ansöka om införande i förteckningen är tidigast 2019. Från den nationella förteckningen är det möjligt att senare ansöka till Unescos internationella listor över det immateriella kulturarvet. Beslut om förslag som skickas till Unesco fattas, på förslag av Museiverket och expertgruppen för det immateriella kulturarvet, av undervisnings- och kulturministeriet.

Museiverket föreslår att de bifogade 52 element upptas i den nationella förteckningen över det levande kulturarvet.

13.11.2017

Juhani Kostet
Generaldirektör
Museiverket

Pirjo Hamari
Utvecklingschef
Museiverket

Fester och sedvänjor

Besök på begravningsplatser på julafton

Att tända ljus på begravningsplatser på julafton är ett nationellt fenomen i Finland som upprätthålls av privatpersoner. I Finland ihågkommer man de avlidna i första hand under julen. Traditionen utövas av familjer med barn och mor- och farföräldrar samt par. På julafton besöks begravningsplatsen av personer som har bortgångna släktingar eller som behöver en stund av andakt och tystnad under juletid. Traditionens rötter når tillbaka till 1920-talet och alla har möjlighet att delta i utövandet av den. Traditionen har intressanta personliga, släkterelaterade, lokala och nationella aspekter. De sökande bestod av 26 privatpersoner.

Utlysningen av julfriden i Åbo

Utlysningen av julfriden på julafton i Åbo uppläses efter ett traditionellt schema, som omfattar psalmen Vår Gud är oss en väldig borg, uppläsningen av utlysningen, nationalsången och Björneborgarnas marsch. Utlysningen av julfriden är en betydelsefull tradition i Åbo och den är en viktig del av många finländares julfirande. Motsvarande evenemang ordnas också i andra städer. Evenemanget i Åbo samlar många deltagare, tittare och lyssnare från hela Finland och andra länder. Det är fråga om en tradition som upprätthålls av staden och den har inte bevarats levande i andra nordiska länder. I Åbo har denna starka tradition långa anor och i praktiken har den praktiserats kontinuerligt i 700 år. De sökande instanserna är Åbo stad och Åbosamfundet.

Magisterpromovering

Promotion är en akademisk fest som härrör från medeltiden, där personer som tagit magisterexamen och doktorerat under festliga omständigheter firar sin examen. Magisterpromotionen ordnas beroende på universitet och fakultet med 2–10 års mellanrum. Den är förknippad med festligheter under flera dagar samt en stor mängd genomtänkta detaljer och symbolik, varav många betonas bildning och kultur. Till promotionen hör till exempel bindning av magisterpromovendernas lagerkransar, slipning av det symboliska doktorssvärdet, tal och promotionsakten. Det är fråga om en lång tradition från 1600-talet och personer som tagit magisterexamen promoveras endast i Finland. Traditionen är fortsatt levande och väldokumenterad. De sökande instanserna är alumniföreningen vid Helsingfors universitet, Konstuniversitetet och Jyväskylä universitet.

Påskbrasor

Påskbrasorna har varit en viktig del av den österbottniska festtraditionen alltsedan 1700-talet. Festeldar har bränts på olika håll i Europa särskilt i samband med årscykelbundna bemarkelsesdagar, kalendariska festdagar och brytpunkter. Traditionen upprätthålls genom att bränna hus- och familjespecifika familjebbrasor inom familjekretsar samt genom att ordna gemensam brasbränning i byarna. Resningen av bålen och insamlingen av brasmaterial, det vill säga materialet som ska brännas, inleds ofta redan veckor före braskvällen, men själva bålet byggs först på brasdagens morgon eller några dagar innan brasan ska brännas på påskafton. Bybrasorna bränns idag av byaföreningarna och olika organisationer, såsom lantmannaföreningar och idrottsföreningar. Traditionen med påskbrasa har bevarats och modifierats till att passa modern tid. De sökande instanserna är Södra Österbottens landskapsmuseum, Viitalan Nuorisoseura ry (Viitala ungdomsförening rf), Hanhikoski byaförening, Könnin kyläseura ry (Könni byaförening rf), Luovan Kyläseura Ry (Luova byaförening rf) och Munakka ungdomsförening.

Ritvalas helkafest

Ritvalas helkafest är Finlands äldsta folklorefest. Den ordnas en gång per år under pingsten i Ritvala by i Sääksmäki, i nuvarande Valkeakoski. Kärnan i traditionen är en procession som sjunger helkasånger i kalevalameter som avslutas på Seurantalomäki i en stor ring. Evenemanget fortsätter som en utomhusfest och programmet består av den egna byns och ortens program samt gästande artister. Samhällets vetskap om hur festen ordnas förs vidare från en generation till nästa genom muntlig tradition och genom att göra tillsammans. I sin nuvarande form har festtraditionen fortgått kontinuerligt alltsedan 1904.

Traditionsförespråkarnas skara är liten, men Ritvalas helkafest är en särpräglad festform och den har stark lokal betydelse. Helkafesten är relativt känd även på nationell nivå. Sökande instans är Ritvalan Nuorisoseura ry (Ritvala ungdomsförening rf).

Runebergsfirandet

Runebergsfirandet lever i många olika former, till exempel som bakelser, fester och evenemang. Traditionen går framåt och fenomenet har levt och modifierats med tiden. Särskilt från 1970-talet har hembygdsföreningar och researrangörer lyft fram traditioner relaterade till Runeberg på platser där Runeberg levde. Runebergsfirandet är en del av såväl den nationella som på flera ställen den lokala identiteten. Ansökan innefattar centrala institutionella aktörer och folk har möjlighet att delta i verksamheten på många olika sätt. Sökande instanser är Svenska litteratursällskapet i Finland, Borgå museum och Jakobstads museum.

Bastubad

Bastubad är en betydelsefull del av det finländska levnadssättet och som tradition förs det vidare från en generation till nästa samt över landsgränserna. Bastun är en plats med flera användningssyften, där man utöver att tvätta sig har vårdat sjukdomar, fött barn, tvättat avlidna samt utfört många vardagliga hantverksarbeten. Bastutraditionen är mångsidig och numera har den många olika lokala och familjespecifika skillnader. Uppskattningsvis finns det 2,2 miljoner bastur i Finland och bastubad utövas i såväl offentliga som privata utrymmen. Finländarna badar bastu aktivt och särskilt unga stadsbor har under senare år tagit till sig allmänna bastur. Bastutraditionen är en levande tradition som utvecklas kontinuerligt. Sökande är Finska bastusällskapet rf.

Den finländska julgubbstraditionen

Den finländska julgubbstraditionen är känd i hela Finland och även i många andra länder. Det väsentliga i denna finländska tradition är att Julgubben kommer från Korvatunturi i Lappland, där det finns snö och renar. En viktig del av traditionen är tomtarna, som året runt tillverkar julklappar på verkstad. Traditionen upprätthålls i första hand av föräldrar som berättar om Julgubben för barnen, men även medierna som berättar om julfirandets traditioner. Traditionen är starkt rotad och förs vidare i led med familjernas jultraditioner, där Julgubben spelar en central roll. I ansökan betonas fenomenets kulturella betydelse. Sökande instanser är Joulupukkisäätiö (Julgubbens stiftelse) och Visit Finland.

Inledningen av den finska sommaren

Skolornas årligen återkommande sångtradition har varit levande i Joensuu i cirka 30 år. På vårterminens sista fredag samlas barn från samtliga lågstudier i Joensuu och flera närliggande kommuners skolor i parkområdet Laulurinne för att sjunga in sommaren. Barnen säger sjungande adjö till skolåret, öppnar den finländska sommaren officiellt och inleder samtidigt sommarlovet. På Laulurinne sjungs ett tiotal sånger, som ackompanjeras av Joensuu blåsorkester. Evenemangets konferencier är en lokal lärare och lärarna står annars också bakom evenemangets framgång. På evenemanget sjunger årligen cirka 6 000 barn och publikmängden uppgår till närmare 15 000. Detta lokala evenemang lockar publik också från andra städer. Sökande instans är Joensuu stad, som arrangerar evenemanget.

Arbetarnas valborg

Med arbetarnas valborgsfirande avses den festkultur som under de senast hundra åren bildats kring arbetarrörelsens verksamhet och traditioner. Karakteristiskt för arbetarfesten är betoningen av folksuveränitet, klassmedvetande och masskraft. Dessa teman uttrycks i form av förstamajmarscher och ett politiskt betonat valborgsfirande är en av de viktigaste traditionerna i arbetarnas valborgsfirande. Valborgsfirandet har en central roll i arbetarrörelsens och arbetartraditionernas historia, identitet och festligheter. De tidigaste uppgifterna om arbetarnas valborgsfirande i Finland härrör sig från mitten av 1800-talet. De nuvarande traditionerna har dock bildats årtionden senare. Arbetarnas valborgsfirande i modern tappning är också en blandning av gamla skandinaviska och ryska festtraditioner för inledning av sommaren samt amerikanska och europeiska klasskampstraditioner från slutet av 1800-talet. Traditionerna kring arbetarnas valborgsfirande är också numera en betydelsefull del av valborg. De förs vidare av

arbetarrörelsens aktörer, intressentgrupper och framförallt vanliga medborgare. Sökande instans är Arbetarmuseet Werstas.

Risning i den ortodoxa och karelska traditionen

I ortodoxa församlingar förbereder man sig inför palmsöndagen genom videkvisttälkon, där personer i olika åldrar gör i ordning ett stort antal dekorerade risknippen som sedan välsignas i kyrkan och används av barnen på palmsöndagsmorgonen. Risningen genomförs vanligen från tidigt på morgonen. Utklädnings vid risning hör inte till de ortodoxa sedvänjorna. I dagens Finland upprätthålls risning i dess ortodoxa och karelska form av ortodoxa och lutherska församlingar, karelska föreningar samt lokalföreningar som hör till Kalevalaisten Naisten liitto (Kalevalakvinnornas förening), bland annat Joensuu Kalevalakvinnor. Budskapet i risningen är att förmedla godhet, hälsa och välsignelse. Sökande instanser är Joensuun Kalevalaiset Naiset ry (Joensuu Kalevalakvinnor rf), Ortodoksisten Nuorten Liitto ry (Ortodoxa ungdomsföreningen rf), Joensuu ortodoxa församling, Joensuu evangelisk-lutherska församling samt karelska föreningar från Karelska Förbundets distrikt i Norra Karelen.

Musik och dans

Dansen purpuri i Karlebynejden

Den ceremoniella danskedjan purpuri som hör till brölloptraditionerna är en viktig del av den finländska folkdansen och den utövas på bred basis både i finsk- och svenskspråkiga områden. Purpuridansens rötter härrör från 1700-talets franska hov. Till Finland kom purpuri i slutet av 1800-talet och den var en levande tradition ända till 1950-talet. Senare, från 1980-talet har traditionen fått nytt liv. Särskilt starkt lever traditionen i svenskspråkiga Norra Österbotten. Purpuri har utvecklats och förändrats med tiden. Sökande instanser är Purpuridansarna i Karlebynejden samt Kronoby Hornkapell.

Menuetten i Finlands svenskbygder och Jeppomenuetten

Menuettdans utövas i alla finlandssvenska folkdansgrupper som en del av den musikaliska menuetttraditionen. Menuett härstammar från 1600-talets franska hov och den fick snabb spridning i de nordiska länderna. Här dansas den av såväl herrar som kungar och folket. Under 1700-talet stod menuetten i blom i Sverige och i den östra riksdelen Finland. I folkdansföreningarnas repertoar har menuetten funnits från början av 1900-talet och numera lärs den ut i form av separata kurser för folkdanslärare, som förmedlar kunskapen vidare i sina egna föreningar. Traditionen är starkt levande och menuetten är en tradition som utövas på bred basis och som har särskild betydelse i Jeppo by. Två ansökningar om samma ärende läggs fram för godkännande tillsammans. Båda ansökningarna har en stor grupp sökande bakom sig: i den nationella ansökan Svenska litteratursällskapet i Finland/ Finlands svenska folkmusikinstitutet samt sex regionala dansföreningar och i Jeppomenuetten fem lokala föreningar samt sju privatpersoner.

Fiolspel från Kaustby

Fiolspelmanstraditionen från Kaustby har varit levande i Kaustbysamhället i århundraden och har förts vidare från en generation till nästa genom upplärning från minnet, tidigare huvudsakligen inom familjer och släkter. Traditionen förs vidare från en generation till nästa och inbegriper personer i alla åldrar samt organiserad verksamhet. I led med utbildning och undervisning har spridningen av traditionen och antalet utövare av den ökat, och numera får en stor del av entusiasterna lära sig traditionen via Näppäri-verksamhet. Åldersfördelningen bland spelarna är ovanligt jämn över alla åldersklasser. Spelmanmusikintresset är aktivt och organiserat och det finns så många utövare i alla åldersklasser att dess kontinuitet är tryggad. Sökande instanser är Kansanmusiikki-instituutti ry (Folkmusikinstitutet rf), Kaikenlaisen musiikin yhdistys Musiiki ry (Föreningen för all slags musik Musiiki rf), Kaustisen Nuorisoseura ry (Kaustby ungdomsförening rf), Kaustisen Näppärit ry (Kaustby Näppärit rf), Kaustisen Pelimanniyhdistys ry (Kaustby spelmanförening rf) och Pro Kaustinen ry (Kaustisen kansanmusiikkijuhlat) (Pro Kaustby rf (Kaustby folkmusikfest)).

Logdans

Med logdans avses nöjesevenemang som centreras kring pardans och dessa danser ordnas på dansbanor som byggts för detta specifika ändamål. Logdans har långa anor i Finland och är än idag mycket populära bland allmänheten. Antalet olika dansrytmer som spelas och dansas är cirka 15. Fram till slutet av 1900-talet lärde man sig danserna från släktingar eller vänner. Numera spelar dansskolor, logdansklubbar och -föreningar en märkbart större roll i förmedlandet av traditionen. Dansens element förmedlas i lång utsträckning även direkt från en dansare till en annan. Traditionen är levande och kontinuerlig. Sökande instanser är danslärarförbundet Suomen Tanssinopettajien Liitto STOL ry, sällskapsdansförbundet Seuratanssijaos Suomen Seuratanssiliitto SUSEL ry, dansinformationscentret Tanssin Tiedotuskeskus - Dance Info samt Finlands dansserver tanssi.net.

Spela positiv

Positivspelare har funnits i Finland sedan början av 1800-talet och än idag lever traditionen vidare i en liten krets. Uppskattningsvis äger cirka 30–40 personer ett positiv och kända aktiva spelare finns det ett tiotal av. Det är med andra ord fråga om en hotad tradition. Förr i tiden underhöll positivspelare framförallt vanligt folk och den mindre bemedlade skaran, och de uppträdde på gatorna. Idag kan man se positivspelare på olika privata fester, invigningar, sommarevenemang, torg och marknader samt i cirkusföreställningar. Positivspel tillhör populärkulturens tidigaste uttrycksformer i Finland. Sökande instans är Suomen posetiivarit ry (Finlands vevliraspelare rf).

Finsk tango

Den finska tango är ett betydelsefullt nationellt fenomen både historiskt och i nutid. Populärkulturens internationella dimension har banat väg för lokal och nationell kultur. Artister inom dans- och popmusik sjunger tangolåtar på konserter och dansbanor, men även vanliga finländare sjunger tango på karaoke. Tangomusik har många lyssnare och intresset för den finns bland personer i alla åldrar. Traditionen förs vidare genom olika tangomusiktävlingar, tangokompositionstävlingar och tangoevenemang, och evenemangen samlar stora mängder vänner av tangomusik. Sökande instanser är föreningen Suomalaisen tangon Satumaa ry samt nio andra föreningar och 15 privatpersoner.

Finska romers sångtradition

Romernas sångtradition har levt redan i århundraden och är än idag levande muntlig tradition. De romska sångerna, det vill säga roma kaale-sångerna, är hela det romska folkets egendom och framförandet av dem är kulturellt noggrant reglerat. Sångerna speglar den romska kulturens oskrivna regler om bland annat hur män och kvinnor, och å andra sidan äldre och yngre romer ska föra sig i varandras sällskap för att det ska vara passande. Nya sånger, sångstilar och sångernas kulturella betydelse lär man sig än idag genom att lyssna i hemmet och bland släkten. Traditionen är ständigt föränderlig, men har å andra sidan på ett bra sätt bevarat sina ålderdomliga element. Det traditionella programmet och sångsättet speglas även i romernas nya program. Det är fråga om ett kreativt fenomen som på ett osedvanligt starkt sätt bevarar identiteten. Sökande instanser är Delegationen för romska ärenden och Finlands romaniförening.

Scenkonst

Cirkuskultur

I Finland lever såväl den traditionella cirkuskulturen som nycirkuskulturen starkt genom professionella och entusiaster.

Den finländska cirkuskulturen är ett brett fenomen och omfattar traditionell cirkuskultur och nycirkuskultur med respektive professionella, mångsidig hobbyverksamhet och mångsidiga föreställningar runtom i Finland. Traditionen utvecklas och förnyas, men är även bevarande. Cirkuskulturen förs vidare mellan generationerna i form av och genom hobbykretsar, kurser och professionella. Cirkuspubliken är stor och

traditionen utgör en stark gemenskaplig identitetsfaktor för dess utövare. Sökande instanser är Cirko – Center för nycirkus, CircusInfo Finland, Finska Ungdomscirkusförbundet, sju cirkusgrupper, två för traditionell cirkus och fem ungdomscirkusar, samt två läroanstalter.

Tivolitraditionen i Finland

Tivoli erbjuder folk en möjlighet att njuta av ambulerande nöjesparker med dess åk, spel, föreställningar och godsaker. Ambulerande tivolin har under årtionden gett medborgarna tillgång till nöjen som har en omfattande internationell dimension. Säsongen för finländska tivolin börjar på våren och avslutas på hösten. Under säsongen ambulerar tivolina på tiotals olika orter runtom i Finland och beroende på tivoli stannar det på en ort i allt från några dagar till flera veckor. Traditionen förs vidare i familjeföretag och bland tivoliarbetare från en generation till nästa och dess framtid ser ljus ut. Sökande instans är Suomalaisten Tivoli ja Sirkusten yhdistys (Finska tivoli- och cirkusföreningen).

Den finländska gymnastiktraditionen

Gruppgymnastik och rytmisk gymnastik har utvecklats ur den finländska damgymnastiken, som är känd för de stora arenauppvisningarna – raka leder, exakta formationer och synkronisering. Traditionens rötter härrör från 1800-talet. Rytmisk gymnastik och gruppgymnastik utövas i gymnastikföreningar. Professionella tränare spelar en nyckelroll i spridningen av rytmisk gymnastik och i att den förs vidare. Nya koreografier och teman modifierar uppvisningarna och traditionen förändras med tiden. På nationell nivå är den finländska gymnastiktraditionen en betydelsefull aktivator för kvinnor och barn, men det finns även grupper för män. Sökande instans är Finlands Gymnastikförbund.

Muntlig tradition

Snålheten i Laihia

Snålheten i Laihia är förknippad med skämt och berättelser, som är kända i hela Finland. Förbindelser med Laihia anses tämligen ofta mest vara synonymt med snålhet och sparsamhet, och en person som är snål kallas ofta för laihialainen (laihiabo), så begreppet är mycket känt. Dessutom hittas nya skämt om lahiabors snålhet på hela tiden. Fenomenet har anpassats till nutiden och traditionen utnyttjas exempelvis inom turism och marknadsföring. Denna muntliga berättartradition är nationell, snålhetsryktet och dess utnyttjande är lokalt. Den har stark identitetsbetydelse för en liten ort. Sökande instans är Laihian Kotiseutu- ja museoyhdistys ry (Laihia hembygds- och museiförening rf).

Runosång

Finländare har en levande och obruten anknytning till den gamla runosångstraditionen, även om den har blivit allt ovanligare under 1900-talet. Runosång är ett särpräglad fenomen inom den nationella tidigare traditionen, som idag lever i form av små kvarlevor eller som ett resultat av medveten återupplivning. I upprätthållandet av runosångstraditionen deltar numera centrala kulturinrättningar, universitet, sällskap och föreningar som arbetar med det finska språket och finländsk kultur. Runosång är en viktig del av den nationella kulturidentiteten. Sökande instanser är stiftelsen Juminkeko, stiftelsen Kalevalasällskapet, Kalevalaisten Naisten Liitto ry (Kalevalakvinnornas förening rf) samt Runolaulu-Akatemian kannatusyhdistys ry (Runosångakademins stödförening rf).

Hantverksfärdigheter

Stickning av fiskartröjor från Karlö

Fiskartröjan från Karlö är en traditionell tröja som stickas av otvättat ullgarn från finska får. Även om fiskartröjorna från Karlö främst har stickats till män, har de även använts av kvinnor. På ön Karlö finns ett tiotal hantverksarbetare, som stickar fiskartröjorna för försäljning. Flera tiotals Karlöbor stickar dem för egna behov och fiskartröjorna stickas även annorstädes i Finland. Den traditionella stickade tröjan från

Karlö har stickats sedan början av 1800-talet och traditionen lever starkt vidare på ön. Den förs vidare inom släkter, med hjälp av fiskartröjgrupper och bloggar. Fenomenet är förknippat med stor medvetenhet om traditionen, men modellerna har även förändrats med tiden. Stickning av fiskartröjan från Karlö har stark lokal betydelse. Sökande instans är Hailuoto-seura ry (Karlöföreningen rf).

Tillverkning av folkdräkten

Folkdräkterna är nya versioner av de festdräkter som folket använde på 1700- och 1800-talen. Dräkterna tillverkas och används av kvinnor och män i alla åldrar, såväl professionella som entusiaster. Dräkterna inbegriper många olika arbetssätt från vävning av tyger till framställning av åtdragna veck, knyppling av spets och tillverkning av huvudbonader. Många av arbetsätten är sådana att de idag inte längre används i tillverkningen av kläder, vilket innebär att kunskapen om tillverkningsätten skulle ha gått förlorade utan folkdräktstraditionen.

Otaliga medborgar- och folkhögskolor, regionala Taito-föreningar och andra aktörer ordnar kurser i tillverkning av folkdräkter. Sökande instanser är Finlands Hantverksmuseum/Finlands Folkdräktscener, Föreningen Brage rf, Kalevalaisten Naisten Liitto ry (Kalevalakvinnornas förening rf) och Finlands hembygdsförbund rf.

Hantverksmässig tillverkning av skor

I nutida Finland tillverkas hantverksmässiga skor individuellt åt kunder antingen från varumärkets befintliga kollektion eller helt efter kundens mått. Hantverksföretagare som tillverkar hantverksmässiga skor för traditionen med skotillverkning framåt och utvecklar gamla tekniker till dagens tillverkning. Kompetensen står det egna företaget för och utbildning i skodesign och samarbete med universitetens forskning stödjer den. Sökande instanser är Pirkanmaan muotoilu- ja taideteollisuus yhdistys Modus ry (Birkalands design- och konstindustriförening Modus rf), yrkesskolan Tavastia, Birkalands yrkeshögskola HAMK samt fem planerare och tillverkare av skor.

Korsnäströjan

De rikliga mönstren och klara färgerna i korsnäströjorna virkas och stickas av ullgarn. Traditionen har bevarats obruten i redan 150 år i Korsnäs. Enskilda hantverksintresserade personer tillverkar korsnäströjor åt sig själva och tröjorna tillverkas även mot beställning. Vanligtvis lär man sig färdigheten på kurser. Å andra sidan har traditionen utvecklats med tiden. Korsnäströjan är starkt lokal tradition och en tydlig identitetsfaktor i kommunen. Sökande instanser är Korsnäs hembygdsförening, Österbottens hantverk och Korsnäs kommun.

Glasblåsning

Glastillverkning har gjorts genom blåsning redan i över 2 000 år. Numera sker industriell glastillverkning i Finland mest vid littalas glasbruk. Dessutom finns det flera hyttor där glas tillverkas genom munblåsning. Numera förmedlas traditionen via utbildning samt i aktivt samarbete mellan gamla mästare och unga glasblåsare. Bakom ansökan står flera föreningar: Finlands glasmuseum, Finlands glasmuseums vänner rf, Notsjö Glasbruks kulturstiftelse, Riihimäen Lasinpuhaltajakerho ry (Riihimäki flaskblåsarklubb rf), Aalto-universitetet, Högskolan för konst, design och arkitektur, Birkalands yrkeshögskola HAMK, Utbildningscentret Tavastia och Sastamala utbildningssamkommun.

Spetsknyppling i Heinämaa

I Heinämaa by i Orimattila finns en lång och särpräglad knypplingstradition. Den är en hantverksform där man med hjälp av träknappar på en spetskudde på vilka lintråd har rullats lägger trådarna omlott med varandra med olika slag med hjälp av knappnålar. Spets knypplas av olika generationer av såväl entusiaster som handarbetare. I Heinämaa ordnas evenemang och kurser, och även publikationer har getts ut om ämnet. Spetsstraditionen i Heinämaa har särskilt lokalt värde för identiteten. Å andra sidan står dess framtid i händerna på några få. Sökande instans är Heinämaan Pitsinkutojat ry (Heinämaa spetsknypplare rf).

Vävning av trasmattor

Trasmattor vävs med vävstol och som varp används vanligtvis fisk- eller lingarn. I trasmattor får gamla tyger och tyger som inte längre används nytt liv. Mattorna vävs av folk som har handarbete och vävning som hobby, yrkesutövare och personer som studerar branschen vid läroanstalter. Vävning av trasmattor har även stor gemenskaplig betydelse. Mattor vävs vid medborgarinstitut, på skolor och i hemmiljö. Traditionen är ekologisk, adaptiv och har särskild betydelse i Finland. Sökande instans är det rikstäckande Förbundet för hemslöjd och konsthantverk Taito rf.

Ryatraditionen i Vesilax

Ryamattan är en av Finlands mest traditionella textilier. Vesilax i Birkaland är sedan hundratals år känd som en ryasocken. Traditionen är betydelsefull för ortens identitet. En bredare nationell tradition av att väva ryamattor har antagit särpräglade former och mönster i Vesilax. Traditionen förs vidare och ryamattorna är också släktklenoder. Sökande instanser är Vesilax Taitokeskus, Vesilax kommuns ryaregister, Vesilax museiförening samt flera enskilda vävare av ryamattor.

Mattraditioner

Bakning av Euras kringlor

Satakunda landskapsgoodsak, Euras kringlor, har funnits på festbord i redan över hundra år. Numera bakas flera tusen kringlor årligen med talkokraft på Euran Pirtti och därutöver i hem och på hushållslektioner. Varje bagare har ett eget kringelrecept, förr i tiden hemlighölls recepten till och med. Traditionen har långa anor och lever även idag. Sökande instanser är Eura kommun/kulturtjänster och Kotiseutuyhdistys Euran Pirtti ry (Hembygdsföreningen Euran Pirtti rf).

Kalakukko

Kalakukko är en brödaktig ugnsrätt som består av en fyllning av fisk- och fläskkött omslutet av ett rågbrödsölje. Denna rätt tillagas såväl hemma som kommersiellt och säljs på olika håll i Finland. Färdigheten förs vidare såväl hemma som via kurser. Traditionen har utvecklats kreativt och anpassats till nutiden. Kalakukko är en del av savolaxidentiteten. Om detta vittnar även det EU-skydd som kalakukko har tilldelats. Bakom detta förslag står flera grupper av sökande: Kuopio kulturhistoriska museum, Savon Kielen Seura ry (Föreningen för savolaxdialekten rf), Kuopion Kaupunkikeskustan kehittämissyhdistys ry (Utvecklingsföreningen för Kuopio stadscentrum rf), Pohjois-Savon maa- ja kotitalousnaiset (Norra Savolax jord- och lantbrukarkvinnor), Savolax Martor, Rautalampi museum/Peura museistiftelse och Norra Savolax landskapsförbund.

Ölkulturen

Ölkulturen är en betydande del av den finländska dryckes- och matkulturen. Ölkulturen hålls levande av vanliga människor, otaliga sammanslutningar och föreningar, små och stora kommersiella bryggerier. Traditionen med att brygga sahti och öl förs vidare från en generation till nästa och upprätthålls på olika evenemang och i utbildningar, med informationsverksamhet, tävlingar och festivaler. Sökande instanser är Suomen Olutseura ry (Finlands ölförening rf), Finlands Ölförbund, Suomen sahtiseura (Finlands sahtisällskap) samt redaktionsrådet för tidningen OlutPosti.

Spel och lekar

Jukolakavlen

Jukolakavlen är världens största orienteringsstafett och anordnas årligen alltsedan 1949. Evenemangsplatsen byts varje år och via den anordnande organisationen förs traditionen vidare till nya frivilliga arrangörer. Det årliga antalet deltagare uppgår till cirka 18 000 och antalet frivilliga uppgår till 2 000. Det handlar om det största årliga och gemensamma evenemanget för orienterare. Sökande instanser

är Kaukametsäläiset ry och Orienteringsförbundet.

Poppi

Poppi är ett flera hundra år gammalt byspel och många finländare känner igen spelet från Sju bröder. Spelet utövas av karelska föreningar, poppiföreningar och studentorganisationer och de samlas vanligen varje vecka för att spela poppi och ordnar olika typer av turneringar för sina medlemmar. Sommartid går nationella spelevenemang av stapeln varje vecka runtom i Finland. Parallellt med traditionell poppi hålls finska mästerskap i femkamp, där poppi arrangeras i fem olika formationer och spelas som individuella spel. Framtiden för poppi känns väl tryggad. Bakom ansökan står Karjalan Sivistysseura ry, Suomen Kyykkäliitto ry (Finlands poppiförbund rf), Karelska Förbundet rf samt Uleåborg akademiska mölkky- och poppiförening rf.

Snölekar

Snölekar i alla dess variationer är ännu en levande del av barnens kulturarv. Snögubbar, -lyktor, -slott, -djur och -änglar görs tillsammans med familjen, på daghem och i skolor. Fenomenet är beroende av naturförhållanden och utvecklas, lever och förändras efter hur mycket snö det finns. Traditionen är förknippad med finländarnas identitet i norr och särskilt med upplevelser från snöiga vintrar i barndomen. Trender bland unga och klimatförändringen påverkar snökarnas framtid. Sökande instanser är Tusby museum, Skidmuseet/Lahtis stadsmuseum och Perinneleikit ry (Traditionella lekar rf).

Spela mölkky

Mölkky är ett sällskapsspel som alla finländare känner till och det spelas på stugan och gårdsplaner runtom i Finland. Mölkky har sedan 1990-talet blivit mäkta populärt och tillhör varje sommarstugas basutrustning. Grundtanken med spelet Mölkky är att med mölkkypinnen fälla ned de nummerade träkägglorna. Mölkky baseras på poppi. Denna nya tradition har snabbt rönt stor popularitet såväl i Finland som i vissa andra länder också. Traditionen har förändrats från en allmogekulturell lek till ett nationellt spel. Sökande instanser är Suomen mölkkyliitto ry (Finlands mölkkyförbund rf) och Lahden Kortteliliiga ry (Lahtis kvartersliga rf).

Boboll

Boboll har uppnått en ställning som ett särpräglat finländskt spel. Boboll utvecklades på 1920-talet av Tahko Pihkala. Det spelas i hela landet och har en stark ställning inom den finska idrottskulturen. Tack vare sin mångsidighet har boboll behållit sin ställning i skolornas läroplaner och som populärt skolspel, vilket innebär att nästintill alla finländare har någon koppling till sporten. Boboll har en bred intressegrupp. Antalet registrerade spelare, tränare och utövare uppgår till fler än 15 000 och åskådarmängderna är exceptionellt stora jämfört med antalet entusiaster. Sporten och de föreningar som upprätthåller den är en identitetsstärkande faktor. Sökande instans är Bobollsförbundet.

Kortspelet Skruuvi

Skruuvi är ett kortspel för fyra personer som endast spelas i Finland och det baseras på det engelska kortspelet Whist. På Helsingin Suomalainen Klubi (Finska klubben i Helsingfors) har spelet spelats ända sedan klubben grundades (1876) och traditionen lever starkt vidare. Det spelas även i andra städer i mindre kretsar på klubbar och i föreningar. I flera städer förs traditionen vidare på kurser och via Skruuviakatemia (Skruuviakademin). Sökande instanser är Finska klubben i Helsingfors, Kuopio Klubb, S:t Michels Klubb, Fredrikshamns skruuviklubb, Valkeakoski skruuviklubb, Valkeakosken skruuvarinnat, Lappeenrannan nuoret skruuvarit (Villmanstrands unga skruuvispelare) och Lääkäriskruuvarit (Läkarskruuvispelarna).

Tävlingen Tukkilaiskisat

Tävlingen Tukkilaiskisat anordnas flera gånger per sommar på olika håll i Finland och då vanligtvis i samband med andra sommarevenemang. Flottning som yrkesgrupp finns inte längre, men flottningstraditionen framförs i form av flottningstävlingar och -uppvisningar, där deltagarna är entusiaster inom branschen. Syftet med tävlingsverksamheten är att bevara traditionen med flottningsarbete, som förr var starkt förknippat med skogsbruk, uppvisning i tävlingsform för publik av de färdigheter som flottning

kräver samt underhåll av utövarnas fysiska kondition. Deltagarantalet i Tukkilaiskisat är förhållandevis lågt, men evenemangen lockar mycket publik. Sökande instanser är Napapiirin kyläyhdistys ry (Polcirkelns byaförening rf), Napapiirin Erä ry (Polcirkelns vildmark rf), Juoksenki fiskelag samt tre privatpersoner.

Naturen och världsalltet

Växtinsamling

Att plocka grönsaker och örter i det vilda och sedan använda dem är en tusentals år gammal tradition, som har bevarats och frodas i dagens Finland. Kunskaper om identifiering, plockning och hantering av vilda grönsaker samt användning i matlagning och konservering har traditionellt sett förts vidare inom familjen från föräldrar eller mor-/farföräldrar till barnen. Idag förs traditionen vidare genom kurser, publikationer och nätgemenskaper. Bakgrunden till fenomenet är en stark entusiastgemenskap och flera organisationers rådgivnings- och utbildningsarbete. Fenomenet utvecklas kreativt, kontinuerligt och anpassas till nutiden. Sökande instanser är två utbildare inom plockning och användning av vilda grönsaker, fyra dito handledare, Hyötykasviyhdistys (Nyttoväxtföreningen), Martharörelsen och Finlands svenska Marthaförbund rf.

Allemansrätten

Nästan alla finländare känner till allemansrätten. Cirka hälften av alla naturbesök baseras på utnyttjande av allemansrätten, det vill säga besök på ett område som ägs av någon annan. Allemansrätten möjliggör tillgång till naturen – vattendragen, skogarna och impedimenten. I Finland är allemansrätten en särskild tradition, eftersom den än idag är en sedvanerätt som inte baseras på en separat lag. Traditionen förs vidare från en generation till nästa genom vistelse i naturen, lagstiftning, yrkes- och miljöutbildare samt organisationer. Sökande instanser är Suomen Latu, Suomen ympäristökasvatuksen Seura (Sällskapet för miljöfostran i Finland) och Finlands naturskyddsförbund.

Traditionella behandlingar

Med traditionella behandlingar avses kunskaper inom folkmedicin, som baseras på muntlig tradition och lång erfarenhet, som förs vidare från en generation till nästa. Dessa omfattar manuella uppgifter, det vill säga uppgifter som utförs för hand, samt näringsmässig vård för att upprätthålla livskraften. Dessa utgörs särskilt av bastubad, manuella behandlingar som massage och mjukvävnadsmobilisation, koppning och hälsofrämjande näring samt vilda grönsaker, örter och användning av medicinska växter. Traditionen förs vidare inom yrkesgrupper och hobbygrupper. Fenomenet har utvecklats kreativt och anpassats efter nutiden. De traditionella behandlingarna är levande kulturarv och allmänheten deltar i utövandet av dem. Sökande instanser är stiftelsen Kalevalainen kansanparannus och föreningen Kansanlääkintäseura ry.

Segling med traditionella klinkbyggda båtar och Bygge av klinkbyggda träbåtar

Traditionen med klinkbyggda båtar har varit levande i Finland i århundraden och dessa båtar är än idag en bekant syn på de inre vattenvägarna och på havet. I klinkbyggda båtar läggs nedre kanten av insidan på den övre plankan aningen över den nedre plankans övre del. Träbåten har i sina olika former varit ett oersättligt transportmedel och en väsentlig del av fisketraditionen. Segling med traditionella båtar förs ofta vidare som hobby från föräldrar till barn, men relaterade evenemang och relaterad tävlingsverksamhet är också viktiga sätt att föra traditionen vidare. Klinkbyggda träbåtar byggs av professionella båtbyggare och aktiva entusiaster samt studerande inom branschen. I Finland kan man fortfarande studera båtbygge på några läroanstalter, men antalet läroanstalter som erbjuder utbildning inom båtbygge har kontinuerligt minskat. Färdigheterna inom båtbygge förs vidare från en generation till nästa och fenomenet har även utvecklats med tiden. Två ansökningar om samma ärende läggs fram för godkännande tillsammans. Bakom ansökningarna står en stor grupp av utövare: fyra museer, 20 föreningar och 15 privatpersoner.

Vinternotfiske i Puruvesi

I Puruvesi i Södra Savolax fiskas siklöja vintertid genom notfiske med nät. Notfisket i Puruvesi har bedrivits i hundratals år och baseras på sjöns ovanligt klara vatten. Till vinternotfiske hör omfattande muntlig traditionskunskap om hundratals fångstplatser samt kunskaper om traditioner som krävs för att utöva det

traditionella yrket. Vinternotfisket i Puruvesi är samhällets levande tradition, som utövas av yrkesfiskare i 30 fiskelag. En betydande del av Finlands siklöja kommer just från Puruvesi. Traditionen förs vidare och har såväl utvecklats som förnyats. Sökande består av representanter för följande kooperativ: Puruvesi fiskehamn, Kesälax fiskehamn samt Lumimuutos.

Svampplockning

Nästan varannan finländare har svampplockning som hobby. Identifiering och användning av svampar har gått från en generation till nästa och för det mesta som muntlig traditionskunskap. Än idag har merparten av finländarna fått sina första handledningar i svampplockning av en familjemedlem eller släkting. Många organisationer ordnar svamprådgivning och många olika aktörer anordnar svampkurser. Svampplockning utövas även i kommersiellt syfte. Traditionen är levande och föränderlig. Sökande instanser Arktiska Aromer rf, Kuopio naturhistoriska museum, Norra Savolax mykologiska förening, Finlands Svampvänner och Tammerfors mykologiska förening.

Finländska förhållandet till skogen

Finländarnas förhållande till skogen omfattar ett brett utbud av olika funktioner och förhållningssätt, som många gånger är varandra motsatta. Alla finländare har ett förhållande till skogen. Många föreningar och grupper delar och upprätthåller ett visst slags förhållande till skogen. Exempel på dessa är skogsyrkesmän, naturföretagare, miljöutbildare, vandrare, scouter, bärplockare, jägare och sommarstugeägare. Uppfattningen om skogarnas betydelse byggs än idag med hjälp av kultur, bildning och utbildning. Familjerna och fostran hemifrån har stor betydelse för förmedlingen av traditionerna förknippade med vistelse i och användning av skogarna samt för att hålla traditionen levande. Sökande instanser är Finlands skogsmuseum Lusto, Finlands Skogsförening, Skogscentralen, Metsämiesten Säätiö, MTK, Skogsindustrin rf, Finlands Scouter och Forststyrelsen.

Kunskaper kring den finska hästen

Den finska hästen har varit en viktig del av det finländska samhället och en betydelsefull tryggare av nationalekonomin. Den finska hästen är även förknippad med starka kulturella värden. Traditionen hålls levande och kunskaperna förs vidare av hästentusiaster och -skötare, travtränare, ryttare, socialpedagoger, turistföretag och deltagare vid publikevenemang. Kunskaperna förs vidare från en generation till nästa och det är förknippat med kunskaper om den finska hästens särdrag (t.ex. travsport och arbetshästkunskaper). Den finska hästen har fått status som lantras. Sökande instanser är Finnhästförbundet, Suomenpienhevosyhdistys (Föreningen för små finnhästar), Suomen Työhevosseura (Finland arbetshästsförbund) och Finlands Hippos.

Den finska spetsen och värnande om vildmarkstraditionen

Den finska spetsen är från början en finländsk hundras. Den har gått vid finländarnas sida från ett århundrade till nästa och varit en viktig hjälp vid jakt samt som vakt- och sällskapshund. Rikstäckande representeras rasen av Finska Spetsklubben, som numera har cirka 7 500 medlemmar. Den traditionella jaktmetoden som utövas med rasen upprätthålls aktivt i Finland, men den är även välkänd i intilliggande områden. Vid sidan av jakt omfattar hobbyverksamhet med den finska spetsen numera även skallprov på fågel och älg, utställningsverksamhet och andra former av hundhobbyverksamhet. Spetstraditionen förs vidare främst inom familjer från föräldrar eller mor-/farföräldrar till barn. Sökande instanser är Finska Kennelklubben rf, Finlands Jägarförbund och Finska Spetsklubben rf.

Tjärbränning i tjärgropar

Tjärframställningens historia sträcker sig tusentals år bakåt i tiden. Om tekniken som är anpassad för förhållandena i Finland, det vill säga tjärbränning i tjärgropar, har vi i vårt land dokumenterad och utforskad historia från hundratals år bakåt i tiden. Färdigheterna i tjärbränning hålls idag levande av enskilda personer och släkter, föreningar och byaföreningar samt företag. Framställningen är ett hantverk och har bevarats oförändrad ända till modern tid. I led med uppvisning och föreningsverksamhet kan man förutspå att tjärbränningen kommer att fortsätta i liten skala så länge det finns nya utövare. Sökande instanser är byaföreningen Kalliokosken-Venetjoen kyläyhdistys ry samt föreningen Eläköön terva ry.

Torne älvs levande älvfiskekultur

Till älvfiskekulturen i nedre delen av Torneådalen hör enligt hundratals år gamla traditioner håvning av sik och lax på sommaren, fiske av flodnejonöga på hösten och fiske av lake på vintern. Till den levande fiskekulturen hör även matkultur och traditionella evenemang, såsom sikfesten som ordnas i slutet av juli till sikens uppvandrings ära. Fisket är även förknippat med hantverkskonst, såsom tillverkning av håvar samt tillverkning och nedmontering av bockar. Det traditionella älvfisket utövas av innehavare av tillstånd för älvfiske, som bildar ett fiskelag. Sökande instanser är Kukkolaforsens andelslag/sikfiskesammanslutning, Korpikylä skiftes- och fiskelag, ProSiika, Kukkola byaförening, föreningen Meän Kukkola ry samt projektet Tornedalens sommarsik.